

Кретова Н.А., магістр

*Науковий керівник – Новосельчук Н.Є., к. арх., доцент
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

ОБРАЗОТВОРЧА МОВА СТИЛЮ АР ДЕКО В ІНТЕР'ЄРАХ ГРОМАДСЬКИХ БУДІВЕЛЬ 1920-1940-х РОКІВ

Стиль Ар Деко виникає у Франції у 1920-ті роки як емоційна реакція на випробування Першої світової війни, швидко поширюється у Європі й США та зникає під час Другої світової війни. Стиль, який розвивається паралельно з конструктивізмом, доволі довгий час трактується під різними назвами: у Франції – “пишний, декоративний”, “сухий, машинний”, “компромісний стиль”; у США – “Нью-Йоркський стиль”, “вертикальний стиль”, “стиль модерністк”; у Східній Європі – “рондо кубізм”, у СРСР – “пролетарська класика”, “протоконструктивізм”, “сталінська архітектура” “архітектура соцреалізму” та ін. І тільки у 1966 році на Заході виникає термін Ар Деко, що об'єднує всі поодинокі назви [1].

Стиль представляє оригінальний симбіоз і формується на основі різних течій у мистецтві й дизайні цього періоду. Він частково продовжує традиції Ар Нуво, разом з тим на нього зробили вплив кубізм, абстракціонізм, російський конструктивізм, голландський рух «Де Стейль», німецька школа Веркбунда. Відкриття у 1922 році англійським єгиптологом Г. Картером гробниці Тутанхамона дає імпульс стилістиці досліджуваного періоду і вносить до стилю Ар Деко елементи мистецтва Давнього Єгипту, стародавніх цивілізацій Сходу, Греції, Месопотамії та Африки [2]. Стиль знаходить втілення в образотворчому, декоративному і плакатному мистецтві, охоплює товарний дизайн, моду, облаштування інтер'єрів та архітектуру [3].

Образотворча мова стилю Ар Деко в інтер'єрі громадських будівель досягається різними засобами, в основі яких лежить синтез: живопису і скульптури, кольору і світла, фактури та різних матеріалів, надписів і

зображень. Нерідко ці елементи об'єднуються в межах інтер'єру однієї будівлі та демонструють багатство тем, сюжетів, трактувань. Ар Деко пропонує нове уявлення про розкіш: майстерно використовує слонову кістку, бронзу, дерево, зміїну, крокодилову і шагреневу шкіри, ебенове дерево, кокос, перламутр, бамбук, метал у поєднанні зі склом, зварювальне залізо та нікель.

Колористична гама інтер'єру громадських будівель у стилі Ар Деко ґрунтується на основі зіставлення насичених, складних, яскравих кольорів – безліч відтінків червоного і коричневого, білий, чорний, синій, золотий, срібний, бежевий – для поверхні стін; помаранчевий, зелений, червоний – для картин та орнаментів. В інтер'єрі Ар Деко віддає перевагу геометричним формам у вигляді зигзагів, кіл, трикутників, кола, заокруглених кутів, строгих вертикальних ліній; орнаменту зі східними та африканськими мотивами; абстрактним композиціям і декоративним елементам; анімалістичним мотивам (міфологічні істоти і тварини); антропоморфним сюжетам (жіночі фігури в експресивних позах, арабчата). Флористичному декору тут протиставлений лінійний, геометричний.

В обрисах меблів переважають заокруглені, плавні кути. Найпопулярніші меблі виглядають як автомобілі обтічної форми, масивні крісла з чорно-білою смугастою оббивкою на зразок клавіш рояля, дерев'яні лаковані меблі з хромованими і бронзовими ручками. Освітлення ґрунтується на світлотехнічних прийомах, підкресленій матовості та прозорості. Використовуються авторські світильники, що активно формують композицію інтер'єру та створюють м'яке, розсіяне світло.

Значна увага приділяється аксесуарам та декору в інтер'єрі: абстрактні, стилізовані сюжети картин, рисунки постімпресіоністів і кубістів; фонтани, подіуми, ковані решітки, вітражі, мозаїки, аксесуари зі скла з підсвічуванням.

Отже, до характерних особливостей стилю Ар Деко в інтер'єрі належать:

- морфологічна будова – складається із сполучення чіткої геометричної форми, яка витримана згідно з конструктивними та функціональними

вимогами, з декоративними прийомами оформлення, що опираються на історичні прототипи та включають значну кількість виразних засобів;

- колір, форма і дизайн стають важливішими, ніж прикрашення у вигляді орнаменту;

- театралізація, монументальність та ілюзорність;

- формування пластичної мови на основі конструктивного, ретроспективного та ретроспективно-орнаментального типів [1].

У 90-ті роки ХХ століття починається нова хвиля відродження стилю Ар Деко в інтер'єрі. Останнім часом професійні дизайнери внесли поправку в ідеологію стилю Ар Деко. На відміну від естетики 1920-х років, тепер це – не створення ілюзії розкоші, а саме стиль розкоші й багатства, в якому технічні досягнення і традиційні дорогі матеріали, якість їх обробки є рівними і цінними тим, що просто дуже дорого коштують. Сьогодні стиль знаходить застосування переважно у житлових інтер'єрах.

Література:

1. Крейзер І.І. Еволюція пластичної мови стиля Ар Деко у вітчизняній архітектурі кінця 20-х – 50-х років ХХ століття : автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. архітектури : спец. 18.00.01 „ Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури” / І.І. Крейзер. – Харків, 2004. – 18, [1] с.

2. Хилльер Б. Ар Деко / Хилльер Б., Эскритт С. – М. : Искусство ХХІ век. 2005. – 240 с.

3. Элементы стиля: энциклопедия архитектурных деталей. Под ред. С. Кэлоуэй. Изд. 2-е, доп. и переработанное. – Пер. с англ. – М.: ООО «Магма», 2006. – 592 с., илл.